INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU

projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

Učení mučení, nebo škola hrou?

Srovnání obliby školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření

Krátká studie 5/2014

27. 6. 2014

MIROSLAVA FEDERIČOVÁ, DANIEL MÜNICH

IDEA CERGE EI

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU

O AUTORECH

Miroslava Federičová

Absolvovala magisterské studium na Univerzitě Komenského v Bratislavě. V současnosti je v doktorandském programu na akademickém pracovišti CERGE-EI v Praze. Zabývá se výzkumem v oblasti ekonomie vzdělávání.

Daniel Münich

Doktorát z ekonomie má z CERGE-EI, kde nyní vyučuje v doktorském programu. Zabývá se výzkumem především v oblasti ekonomie trhu práce a ekonomie vzdělávání. Je členem Národní ekonomické rady vlády (NERV). Působil jako nezávislý poradce několika ministerstev i mezinárodních institucí.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).

Učení mučení, nebo škola hrou? Srovnání obliby školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření

© Daniel Münich, Miroslava Federičová

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2014

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU

Krátká studie, 5/2014

Učení mučení, nebo škola hrou?
Srovnání obliby školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření*

MIROSLAVA FEDERIČOVÁ, DANIEL MÜNICH

> ***„Kdo nedbá, aby byl vyučován, toho budeš marně vyučovati, dokud u něho neprobudíš vřelý zájem o učení. Aby totiž toužil po znalostech a proto se roznícenými smysly účastnil vyučování, jiné věci aby odložil a jen tímto se obíral."***

Tento zásadní postřeh uvádí již v 17. století v jednom ze svých pedagogických spisů Jan Amos Komenský (1648/2004). Jak ukazujeme v této studii, tento citát je velmi aktuální i v české současnosti.

Mezinárodní šetření PISA 2012, které bylo zaměřeno na patnáctileté žáky v zemích OECD a v řadě dalších, ukázalo, že téměř 80% žáků těchto zemí se ve škole cítí šťastně. Z celkem 64 zúčastněných zemí vykazují nejvyšší podíl těchto žáků Indonésie, Albánie a Peru (96%, 94% a 94%). Naopak nejnižší podíl takových žáků vykazují Jižní Korea, Česko a Slovensko (60%, 63% a 64%).

Ve všech zemích obliba školy a učení klesá s postupem do vyšších ročníků a nižší oblibu vykazují spíše chlapci. Ve vyšších ročnících je obliba nižší u žáků s horšími vzdělanostními výsledky a u žáků rodičů s nižším vzděláním.

*Tato krátká studie IDEA shrnuje podrobnou studii Federičová a Münich (2014). Výzkum byl realizován v rámci výzkumného projektu podpořeného Grantovou agenturou České republiky číslo P402/12/G130.

Čeští žáci v mezinárodním srovnání vykazují abnormálně nízkou oblibu školy a učení se matematice.

Zatímco ve 4. třídách českých škol je velmi nerado nebo nerado 28% žáků, ve zbytku sledovaných zemí to je v průměru pouze 17%. Navíc v žádné zemi kromě Finska tento podíl nepřesahuje 20%.

U českých žáků 8. tříd je oproti 4. třídám podíl těch, kteří nemají školu rádi, výrazně vyšší (44%), zatímco průměr v ostatních zemích činí pouze 26%. Podíl žáků 8. tříd, kteří mají školu rádi, v Česku, Slovensku a Slovinsku, je na úrovni 50 – 55%, což kontrastuje s téměř 80% spokojených žáků v Nizozemsku a Litvě.[1]

Obrázek 1: Proporce odpovědí na otázku jak má žák školu rád (4. třídy)

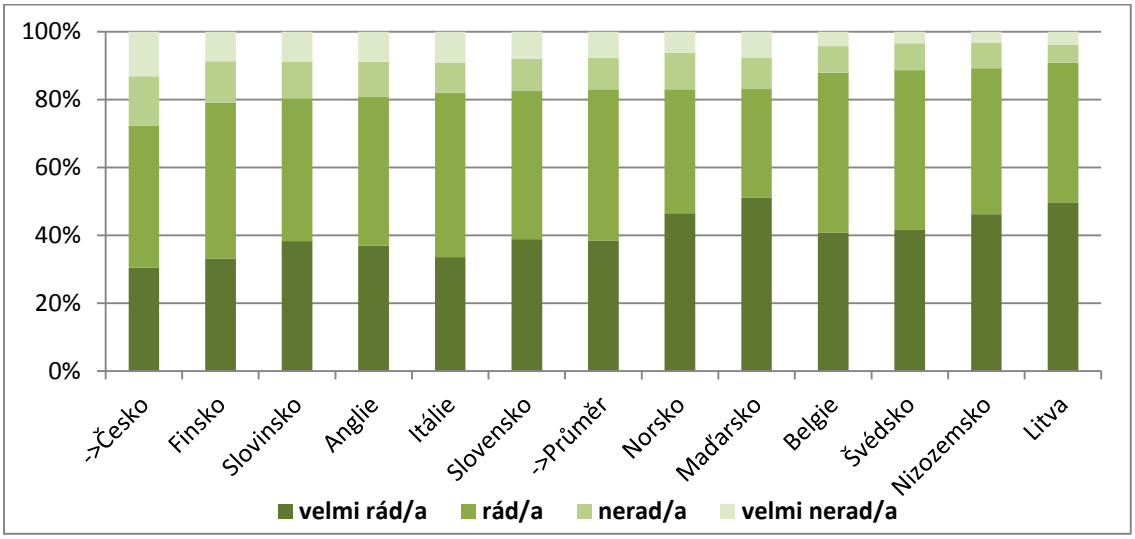

Poznámka: Hodnota Průměr je průměr za všechny země kromě Česka. Země jsou seřazeny dle obliby školy (odpověď velmi rád/a a rád/a) od nejmenší po největší oblibu.

Zdroj: Vlastní výpočty z TIMSS 2011.

[1] Pokud jde o oblibu matematiky, je pozice Česka velmi podobná, proto ji v této studii blíže neuvádíme. Pro detailnější informace ohledně obliby matematiky viz Federičová a Münich (2014).

Obrázek 2: Proporce odpovědí na otázku jak má žák školu rád (8. třídy)

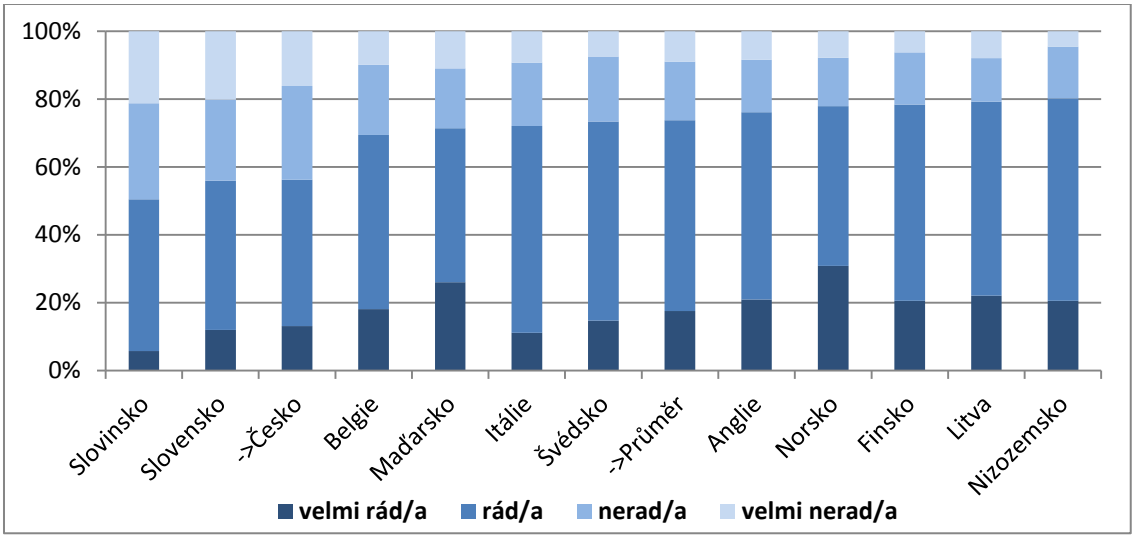

Poznámka: Hodnota Průměr je průměr za všechny země kromě Česka. Země jsou seřazeny dle obliby školy (odpověď velmi rád/a a rád/a) od nejmenší po největší oblibu.

Zdroj: Vlastní výpočty z TIMSS 2003, 2007 a 2011.

Velmi nízká obliba školy v Česku je do velké míry způsobena negativními postoji chlapců a to zejména v 8. třídách.

Obliba školy je mezi dívkami statisticky významně vyšší (než u chlapců), a to jak ve 4. tak 8. třídách. Co se týče obliby učení se matematice, ta je mezi chlapci 4. tříd o něco vyšší než u dívek, ale v 8. třídách je tomu již naopak, byť také nejde o rozdíl vysoký.

Zatímco ve 4. třídách je v Česku neobliba učení se matematice („nerad“ a „velmi nerad“) s výsledky v matematických testech pouze mírně pozitivně koreluje, v 8. třídách se již ukazuje poměrně silný negativní vztah. Neobliba učení se matematice se prohlubuje s horšími výsledky. S postupem do vyšších ročníků se tedy vazba mezi horšími výsledky v matematice a její neoblibou prohlubuje.

Ve 4. třídách Česko vykazuje abnormálně vysoký podíl dětí nízkovzdělaných rodičů, které mají školu za velmi oblíbenou. To však již neplatí v 8. třídách, kde již existuje standardní pozitivní vztah mezi oblibou školy a úrovní dosaženého vzdělání rodičů.

Kvantifikovatelné charakteristiky učitelů jako jsou pohlaví, věk a počet let praxe, nevykazují zásadnější vztah s oblibou školy a učením se matematice. V průměru je obliba o něco vyšší v nejmenších obcích.

Reference

Federičová, M. a Münich D. (2014). Učení mučení, nebo škola hrou? Srovnání obliby školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření. *CERGE-EI Discussion Paper, 2014-227.*

Komenský, J. A. (2004). *Analytická didaktika* (H. Businská a R. Váňová, Trans.). Brno: Tvořivá škola. (Původní vydání 1648)

Předchozí publikace

25.6.2014: Petr Bouchal, Petr Janský: Státní úředníci: Kolik jich vlastně je, kde a za jaké platy pracují?

31.5.2014: Klára Kalíšková, Daniel Münich: Komu pomůže navrhovanézvýšení slevy na dani na dítě?

17.3.2014: Miroslava Federičová, Daniel Münich: Příprava na osmiletá gymnázia: velká žákovská steeplechase

6.3.2014: Klára Kalíšková: Ženy v českém finančním sektoru 1994-2012: nové pracovní příležitosti pro mladé a vzdělané

16.12.2013: Daniel Münich, Tomáš Protivínský: Dopad vzdělanosti na hospodářský růst: ve světle nových výsledků PISA 2012

9.12.2013: Libor Dušek, Jiří Šatava: Zdanění vysokých příjmů: reforma za reformou...

7.10.2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Münich: Kdo a kolik odvádí do společné kasy? Zdanění příjmů ze zaměstnání a podnikání v českém systému

3.10.2013: Libor Dušek, Klára Kalíšková, Daniel Münich: Co by od roku 2015 přinesla již schválená reforma přímých daní?

18.9.2013: Jiří Šatava: Dopad rozvodu na příjmy v důchodu

17.6.2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava: Důchodový systém: scénáře budoucího vývoje

20.5.2013: Ondřej Schneider, Jiří Šatava: Dopady reforem I. důchodového pilíře po roce 1996 na starobní důchody jednotlivců

7.5.2013: Petr Janský: Účastníci penzijního připojištění

22.4.2013: Martin Gregor: Může zaporný hlas ve volebním systému se dvěma mandáty zvýšit kvalitu kandidátů?

15.3.2013: Pavel Hait, Petr Janský: Kdo je nejvíce zasažen růstem cen? Rozdíly v inflaci pro různé domácnosti

13.12.2012: Vilém Semerák: Zachrání Čína české exporty? Studie

27.11.2012: Petr Janský: Odhady dopadů změn sazeb DPH na domácnosti: porovnání dvou možných scénářů od roku 2013. Krátká studie

19.10.2012: Vilém Semerák: Makropredikce III/2012

6.10.2012: Pavla Nikolová, Ján Palguta, Filip Pertold, Mário Vozár: Veřejné zakázky v ČR: Co říkají data o chování zadavatelů? Studie

5.10.2012: Ondřej Schneider: Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoj státního průběžného důchodového systému. Krátká studie

4.10.2012: Ondřej Schneider, Jiří Šatava: Český důchodový systém na rozcestí: Pro koho je výhodný přechod do druhého pilíře? Studie

IDEA DĚKUJE VŠEM SPONZORŮM

Antonín Fryč
generální ředitel
WAREX, s. r. o.

Petr Šrámek
advokát

Učení mučení, nebo škola hrou? Srovnání obliby školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření
Studie *Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu*
Vydavatel: Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.
Politických vězňů 7, 111 21, Praha 1, Česká republika

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je součástí akademického pracoviště CERGE-EI a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara.

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.

2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).

3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na idea@cerge-ei.cz

IDEA CERGE EI

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU

http://idea.cerge-ei.cz